

До основних шляхів формування середнього класу в Україні віднесемо: трансформація верств населення, що близькі за функціями до середнього класу у радянський час; вміло проведена приватизація державних об'єктів та підприємницька діяльність молоді, що дозволила набути власність.

За ознакою рівня життя до середнього класу в Україні можна віднести лише близько 10% населення, які представлені вітчизняними фінансово-промисловими групами, керівництвом холдингових компаній, крупних і середніх підприємств, державними службовцями вищого рангу.

Слід зазначити, що у структурі населення України є певна частина людей з високою професійно-освітньою підготовкою, яка отримує достатньо високі доходи, однак не може бути віднесена до середнього класу, оскільки їх діяльність пов'язана з тіньовим капіталом та бізнесом.

Потенційним джерелом формування середнього класу нашого суспільства є прошарок, який має достатній освітній, культурний та економічний потенціал. Проте проблема ідентифікації середнього класу в Україні обумовлена незавершеністю трансформаційних процесів, одним з наслідків яких є «розірваність ланцюга «освіта – професія – доходи»» [4]. Результати соціологічних опитувань Центра Разумкова стосовно приналежності до середнього класу, свідчать, що у 2003 році до середнього класу себе відносили 56,2% населення, 2008 – 50,7%, а дані за 2011 рік становлять лише 44%. Тенденція до зниження ідентифікації із середнім класом пояснюється такими причинами: відсутність рівноваги між ринком праці та кваліфікованим професіоналами, криза ідентичності, клановий принцип побудови економічних стосунків, непостійна зайнятість.

Наявність в українському суспільстві середнього класу як одного з елементів соціальної структури суспільства не викликає сумніву, але його кількісний та якісний склад викликає застереження. Сьогодні в Україні саме матеріальне становище є вирішальним чинником соціальної диференціації населення. Для формування повноцінного середнього класу необхідна підтримка з боку державної влади, стабільність політичної та економічної системи країни, створення сприятливих умов для розвитку малого, середнього бізнесу та фермерських господарств, посилення соціальних позицій представників наукової, технічної, гуманітарної та творчої інтелігенції, створення умов для діяльності громадських організацій та партій, що виражають інтереси представників середнього класу.

Висновки. Становлення потужного середнього класу в Україні необхідно пов'язувати з перспективами розвитку. Позаяк підвищення його соціально-економічного самопочуття потребує структурної перебудови сучасної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балакірева О.М. Процеси соціальної мобільності в сучасному українському суспільстві. Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. К., 2014. 288с.
2. Головаха Є. І. Изменение социальной структуры и формирование среднего класса в Украине. Трансформирующееся общество. Киев, 2000. С. 112 – 126.
3. Лібанова Е. М. Соціальна стратифікація українського суспільства: спроба статистичного визначення та вимірювання. Український соціум. 2003. № 1 (2). С.146-164
4. Красота О. Середній клас в Україні: сутність та класифікаційні ознаки. URL: <http://bulletin-econom.univ.kiev.ua> > download

Фігун Іванна

Науковий керівник – доц. Чопик С. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ В СТУДЕНТСЬКОМУ ВІЦІ

Сучасні дослідники особливу увагу звертають на розкриття психологічних закономірностей прагнення до досконалості серед студентів. Оскільки час навчання у вузі збігається з юнацьким віком, психологічними особливостями цього періоду є перехід до

самостійного життя і становлення людини як суб'єкта власного розвитку. Ці вікові закономірності визначають актуальність досліджень прагнення студентів до досконалості.

Сьогодні у світовій і вітчизняній психології все більше зростає інтерес до феномену перфекціонізму. Протягом десятиліть він є предметом численних емпіричних досліджень. Деякі автори розглядають перфекціонізм як феномен, що сприяє дезадаптації особистості, а інші вважають його в цілому адаптивним.

Українські вчені розпочали дослідження проблеми перфекціонізму на початку ХХІ ст. (Т. В. Грубі, І. А. Гуляс, Л. А. Данилевич, О. І. Кононенко, О. О. Лозу, О. А. Чалу, та ін.). Серед зарубіжних фахівців дане питання досліджували А. Адлер, Д. Барнс, П. Глевітт, Д. Джонсон, Дж. Ешбі, М. Моблі, В. Паркер, К. Райс, Р. Слені, З. Фройд, Р. Фрост, Г. Флетт, К. Юнг та ін.

Мета статті полягає в розкритті психологічного змісту феномена перфекціонізму та висвітленні особливостей його прояву в студентському віці.

Термін «перфекціонізм» має латинське походження (*perfectus*) та означає «абсолютну досконалість». Спочатку значення терміну трактувалося з точки зору богослов'я – «той, хто вірить, що моральна довершеність може бути набутою у земному житті» [3, с. 48].

Під перфекціонізмом сучасна психологічна наука розуміє загострене прагнення до досконалості, що може стосуватися як власне особистості та проявлятися у безкінечному культивуванні яких завгодно чеснот, так і результатів будь-якої діяльності [2, с. 32]. У найширшому значенні перфекціонізм – це прагнення до досконалості, відповідно перфекціоніст – це людина, що прагне бути кращою в усіх аспектах своєї життєдіяльності [3, с. 57].

Прийнято вважати, що перша згадка терміну «перфекціонізм» зустрічається у роботі американського психолога М. Холлендера, виданій в 1965 р. Вчений розглядав перфекціонізм як рису особистості, що характеризується пред'явленням до себе більш високих вимог, ніж того вимагають обставини [5].

Група канадських вчених на чолі з П. Хьюїтом і Г. Флеттом включили в структуру феномена наступні параметри:

1) «Я»-адресований перфекціонізм (високі особистісні стандарти, постійне самооцінювання і цензурування своєї поведінки) – в ньому поєднуються як афективні, так і мотиваційні поведінкові компоненти.

2) Перфекціонізм, адресований іншим людям (завищені очікування щодо значимих людей, очікування від інших досконалості і їх постійне оцінювання).

3) Соціально запропонований перфекціонізм (переконання в тому, що інші люди схильні дуже строго оцінювати і вимагати від усіх досконалості) [1, с. 79].

Дана шкала дозволила подивитися на феномен перфекціонізму з різних сторін: з точки зору самої особистості, значущих інших і соціального середовища.

Нами було проведене дослідження, спрямоване на виявлення психологічних особливостей прояву перфекціонізму у студентів. У емпіричному дослідженні взяли участь студенти денної форми навчання вищих навчальних закладів міста Тернополя, що навчаються на різних спеціальностях. Обсяг вибірки склав – 50 респондентів. Юнаки та дівчата віком від 18 до 24 років. З них 33 дівчат (66,4 %) і 17 юнаків (33,6 %). Середній вік учасників склав 21 рік.

Для дослідження особливостей перфекціонізму в студентському віці використовувалися такі методики: багатовимірна шкала перфекціонізму Хьюїтта-Флетта, опитувальник перфекціонізму Н. Гаранян, А. Холмогорової, шкала тривоги Спілбергера.

Детальніше проаналізуємо результати за шкалою перфекціонізму Хьюїтта-Флетта (рис. 1).

Як бачимо, отримані в ході дослідження результати, що відображають ступінь вираженості перфекціонізму за субшкалами методики, розподілилися в зоні середніх значень.

Діагностика досліджуваних за багатовимірною шкалою перфекціонізму Хьюїтта-Флетт дозволило нам виявити 54% студентів з високим рівнем перфекціонізму орієнтованого на себе. Ці студенти характеризуються схильністю до встановлення нереалістично високих стандартів, компульсивним прагненням до недосяжних цілей і оцінювання своєї цінності тільки в поняттях досягнень і продуктивності.

Студенти-перфекціоністи зазвичай схильні уникати дій, в яких вони можуть виявитися неспроможними. Вони намагаються підтримувати позитивне відчуття власної особистості за

допомогою ілюзії відсутність промахів і невдач. При цьому заперечують допомогу, бояться визнати свою провину і соромляться проявів залежності.

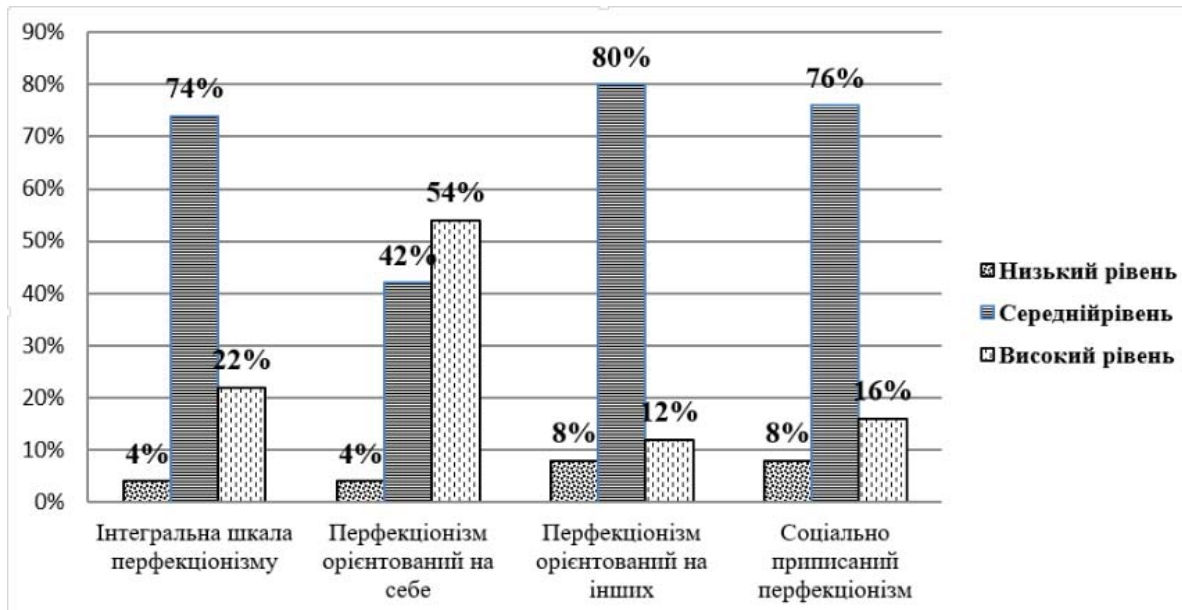

Рис. 1. Відсоткове співвідношення рівнів перфекціонізму за Багатовимірною шкалою перфекціонізму Хьюїтта-Флетта

У решти студентів рівень вираженості перфекціонізму відповідає середнім значенням. Це так званий «нормальний перфекціонізм», коли студент теж прагне до досконалості, але йому подобається процес, він насолоджується результатами своєї праці і намагається знову їх поліпшити, знову ж насолоджуючись процесом і новим більш кращим результатом.

Отже, на сьогоднішній день існує велика кількість досліджень, спрямованих на вивчення різних аспектів перфекціонізму. Основна увага в них сконцентована на таких проблемних областях у вивченні даного феномена як опис його структури, визначення різних форм, виявлення чинників, які обумовлюють його формування, а також наслідків його впливу на інші особистісні структури.

Підсумовуючи результати проведеного нами дослідження, можна зробити висновок про те, що у більшості діагностованих студентів виявлений середній та високий рівень прояву перфекціонізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаранян Н. Г. Психологические модели перфекционизма. *Вопросы психологии*. 2009. № 5. С. 74–83.
2. Гаранян, Н. Г. Перфекционизм и психические расстройства (обзор зарубежных эмпирических исследований). *Терапия психических расстройств*. 2006. № 1. С. 23–31.
3. Гуляс І. А. Перфекціонізм: історично-світоглядні аспекти. *Наука і освіта*. 2012. № 3. С. 46–49.
4. Завада Т. Ю. Теоретичний аналіз перфекціонізму як психологічного феномена. Проблеми сучасної психології : зб. наукових праць. 2012. С. 367-378
5. Hollender M. H. Perfectionism. *Comprehensive Psychiatry*. 1965. V. 6. P. 94–1003
6. Hewitt P.L., Flett G.L. The Multidimensional Perfectionism Scale: Development and validation. *Canad. Psychol.* 1989. V. 30. P. 103–109.